

Euroopa Koolid
Peasekretäri kantselei

Peasekretariaat

Viide: 2005-D-4410-et-4

Originaal: ET

EESTI KEELE (L 1) AINEKAVA

**KINNITATUD EUROOPA KOOLIDE KURATOORIUMI POOLT 31. JAANUARI JA 1.
VEEBRUARI 2006 KOOSOLEK BRÜSSELIS**

JÕUSTUB KOHESELT

EESTI KEELE AINEKAVA (L 1)

EUROOPA KOOL

SISUKORD

I. AINEKAVA ÜLDALUSED	4	
1. Üldeesmärgid	4	
2. Üldpädevused	4	
3. Ainekava läbivad teemad	4	
4. Õpe ja hindamine	5	
4.1. Õppe- ja kasvatusprotsessi kujundamise ning õpitulemuste hindamise alused	5	
4.2. Hindamine nooremas kooliastmes	5	
4.3. Hindamine vanemas kooliastmes	5	5
5. Eesti keele õpetuse üldalused	7	
II. EESTI KEELE AINEKAVA NOOREMALE KOOLIASTMELE (nursery and primary cycle)	8	
1. Eesti keele alusharidus	8	
1.1. Eesmärgid	8	
1.2. Õppetegevus ja -sisu	9	
1.3. Lapse elu ja keskkonda käsitlevad teemad	10	
1.4. Lapse kõne ja keelelise arengu taotletavad tulemused 6. eluaastal	11	
2. Eesti keele ainekava 1.–3. klassile	11	
2.1. Taotletavad üldpädevused	11	
2.2. Õppetegevus	12	
2.3. Õppesisu	13	
2.4. Õpitulemused	14	
3. Eesti keele ainekava 4.–5. klassile	15	
3.1. Taotletavad üldpädevused	15	
3.2. Õppetegevus	15	
3.3. Õppesisu	17	
3.4. Õpitulemused	17	
III. EESTI KEELE JA KIRJANDUSE AINEKAVAD VANEMALE KOOLIASTMELE (secondary cycle)	18	
1. Eesti keele ainekava 1.–4. klassile	18	
1.1. Taotletavad üldpädevused	18	
1.2. Õppe-eesmärgid	19	
1.3. Õppetegevus	19	
1.4. Õppesisu	20	
1.5. Õpitulemused	21	

2. Taotletavad üldpädevused eesti keele ja kirjanduse õpetamisel 5.–7. klassis	22
3. Eesti keele ainekava 5.–7. klassile	23
3.1. Üldalused	23
3.2. Õppe-eesmärgid	23
3.3. Õppetegevus	23
3.4. Õppesisu	23
3.4.1. Õigekeelsus	23
3.4.2. Õpitulemused	24
3.4.3. Väljendusõpetus	24
3.4.4. Õpitulemused	24
3.5. Eesti keele õpitulemused 7. klassi lõpus	25
4. Kirjanduse ainekava 5.–7. klassile	25
4.1. Üldalused	25
4.2. Õppe-eesmärgid	25
4.3. Õppetegevus	25
4.4. Õppesisu	25
4.5. Õpitulemused	26
5. Lõpueksamid	26
LISA 1. Eesti keele ainekavad vanema kooliastme 5.–7. klassidele	27
1. Eesti keele ainekava 5. klassile	27
2. Eesti keele ainekava 6. klassile	28
3. Eesti keele ainekava 7. klassile	30
LISA 2. Kirjanduse ainekavad vanema kooliastme 5.–7. klassidele	32
1. Kirjanduse ainekava 5. klassile	32
2. Kirjanduse ainekava 6. klassile	33
3. Kirjanduse ainekava 7. klassile	34

I. AINEKAVA ÜLDALUSED

1. Üldeesmärgid

Õppe- ja kasvatus üldeesmärk on isiksuse kujunemine, kes:

- suhtub heasoovlikult kaasinimestesse, austab nende vabadust ja väärikust;
- soovib ja oskab teha konstruktiivset koostööd;
- toetab aktiivselt ühiskonna demokraatlikku arengut;
- austab ja järgib seadusi, on teadlik oma kodanikukohustustest ja -vastutusest;
- tunneb end oma rahva liikmena, kodanikuna, tunneb end seotuna Euroopa ja kogu inimkonnaga;
- tunneb ja austab oma rahva kultuuri, omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub neisse eelarvamustevabalt ning lugupidavalt;
- hoiab loodust, elab ja tegutseb keskkonda ning loodusressursse säästes;
- usaldab ennast, on väärikas ja enesekriitiline;
- tunneb end vastutavana oma elukäigu eest;
- juhindub oma valikutes ja tegudes eetika alusväärtustest: inimelu pühadus, vägivallast hoidumine, vabadus, õiglus, ausus, vastutus;
- on tundlik esteetiliste väärtuste suhtes, kujundab oma ilumeelt;
- väärtustab terveid eluviise, arendab oma vaimu ja keha;
- mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele;
- püüab mõista asjade tähendust, nähtuste põhjusi ja seoseid, on motiveeritud õppima ja oskab õppida;
- tuleb toime muutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas;
- mõistab töö vajalikkust inimeste ja ühiskonna arengus; on valmis otsima endale sobivat tööd.

2. Üldpädevused

Õpetus ja kasvatus taotleb õpilastel järgmiste üldpädevuste kujunemist:

- 1) õpipädevus – suutlikkus tõhusaid õpistrateegiaid ning sobivat õpistiili kasutades juhtida oma õpitegevust: end õppimisele häälestada, motiveerida, otsida vajalikku teavet, omada ülevaadet oma teadmistest, suhestada oma teadmine teiste inimeste looduga ja luua uus teadmine, seirata ja hinnata oma mõtte- ja õpitegevust;
- 2) tegevuspädevus – suutlikkus näha probleeme ja neid lahendada, oma tegevusi kavandada, seada tegevuseesmärke ja näha ette oodatavaid tulemusi, valida tegevusvahendeid, tegutseda, hinnata oma tegevuste tulemusi; koostööoskused;
- 3) väärtuspädevus – suutlikkus tajuda oma seotust teiste inimestega, oma ja muude rahvaste kultuuriga, loodusega, inimese looduga, hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalnormide seisukohalt;
- 4) enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, mõtestada oma tegevusi ja käitumist ühiskonnas, kujundada end isiksusena.

3. Ainekava läbivad teemad

Ainekava kohustuslikud läbivad teemad on:

- 1) keskkond ja säästev areng;
- 2) tööalane karjäär ja selle kujundamine;

- 3) infotehnoloogia ning meedia;
- 4) turvalisus.

4. Õpe ja hindamine

4.1. Õppe- ja kasvatusprotsessi kujundamise ning õpitulemuste hindamise alused

Õppimine on elukestev protsess, mille teadvustatus ning eesmärgistatus sõltub õppija east ja individuaalsest eripärast. Õppimine toimub mängu ja matkimise, vaatluse ja mõtestamise, elamuse ja kogemuse, harjutamise ja katsetamise, meeldejätmise ja loomise kaudu. Elukestva õppimise kui elustiili kujundamiseks on oluline õppija sisemine motivatsioon. Õppe- ja kasvatusprotsess on eesmärgistatud, arusaamisega õppimine ja seda suunav, nõustav, analüüsiv ning hindav õpetamine ja kasvatamine nende tegevuste vastastikustes seostes. Õpilased võtavad võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, kavandamisest ja hindamisest.

Õpitulemuste hindamine on osa õppe- ja kasvatusprotsessist. Hinnatakse nõutavate õpitulemuste saavutatust, teadmiste ja oskuste omandatust. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid. Hindamise põhieesmärgid on:

- 1) motiveerida õpilasi sihikindlalt õppima;
- 2) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist;
- 3) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja arengu toetamisel;
- 4) anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase õpiedukusest.

4.2. Hindamine nooremas kooliastmes

Õpilaste hindamine toimub vastavalt Euroopa Koolides kehtestatud järgmistele reeglitele.

- 1) Õpitulemuste hindamisel võetakse aluseks tunnivaatlused, testid ja muu tunnis tehtav töö.
- 2) Tunnistusel hinnatakse õpitulemusi 4-astmelisel skaalal järgmiselt:
 - a. Nõutavad teadmised-oskused pole saavutatud.
 - b. Nõutavad teadmised-oskused on osaliselt saavutatud.
 - c. Nõutavaid teadmisi-oskusi kasutatakse enesekindlalt ja asjakohaselt.
 - d. Nõutavaid teadmisi-oskusi kasutatakse enesekindlalt, asjakohaselt ja iseseisvalt uues olukorras.
- 3) Lastevanemaid informeeritakse lapse õpitulemustest kirjalikult tunnistuse kaudu, mis antakse veebruari lõpus ja õppeaasta lõpus. Tunnistus peab näitama õpilase arengut õppeaasta jooksul ja standardite ehk nõutavate õpitulemuste saavutatust.

4.3. Hindamine vanemas kooliastmes

Õpilase teadmisi ja oskusi hindab õpetaja õpilase suuliste vastuste (esituste) ja kirjalike tööde alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust õppekavas esitatud nõuetele. Hindamisel kasutavad õpetajad hindeid skaalal 0–10. Erinevate hinnete ja õpilaste vastuste kirjeldus sellel skaalal on antud alljärgnevas tabelis.

Euroopa kooli hinde kirjeldus	Hinne	Hinne	Eesti kooli hinde kirjeldus
--------------------------------------	--------------	--------------	------------------------------------

	Euroopa koolis	Eesti koolis	
<p>Sooritus vastab suurepäraselt õppeaine ja küsimuse sisu nõudmistele.</p> <p>Hinne 10 ei tähenda, et vastus on veatu, kuid see tähendab, et vastus on igas mõttes väljapaistev.</p>	9–10	5	Hindega «5» («väga hea») hinnatakse suulist vastust (esitust) ja kirjalikku tööd (edaspidi <i>õpitulemus</i>), kui see on täiel määral ainekava nõuetele vastav. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «5», kui õpilane on saanud 90–100% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
Sooritus vastab täielikult õppeaine ja küsimuse sisu nõudmistele.	8–8,9	4	Hindega «4» («hea») hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt ainekava nõuetele vastav, kuid pole täielik või esineb väiksemaid eksimusi. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «4», kui õpilane on saanud 70–89% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
Sooritus vastab üldiselt õppeaine ja küsimuse sisu nõudmistele.	7–7,9	4	Hindega «4» hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt ainekava nõuetele vastav, kuid esineb puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «3», kui õpilane on saanud 45–69% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
Kuigi soorituses on puudujääke, vastab see üldiselt siiski õppeaine ja küsimuse sisu nõudmistele.	6–6,9	3	Hindega «3» («rahuldav») hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt ainekava nõuetele vastav, kuid esineb puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «3», kui õpilane on saanud 45–69% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
Sooritus ei vasta õppeaine ja küsimuse sisu nõudmistele, kuid näitab, et põhiteadmised on olemas ja puudujäägid on kõrvaldatavad lühikese aja jooksul.	4.5–5.9	3	Hindega «3» hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt ainekava nõuetele vastav, kuid esineb puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «2», kui õpilane on saanud 20–44% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
Sooritus ei vasta õppeaine ja küsimuse sisu nõudmistele, kuid näitab, et põhiteadmised on olemas ja puudujäägid on kõrvaldatavad lühikese aja jooksul.	4–4.4	2	Hindega «2» («puudulik») hinnatakse õpitulemust, kui see on osaliselt ainekava nõuetele vastav, esineb olulisi puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «2», kui õpilane on saanud 20–44% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
Sooritus ei vasta õppeaine ja küsimuse sisu nõudmistele, põhiteadmised on niivõrd lünklikud, et puudujäägid on kõrvaldatavad vaid suhteliselt pika aja jooksul.	2–3,9	2	Hindega «2» hinnatakse õpitulemust, kui see on osaliselt ainekava nõuetele vastav, esineb olulisi puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «1», kui õpilane on saanud 0–19% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

Sooritus ei vasta õppeaine ja küsimuse sisu nõudmistele ning põhiteadmised on niivõrd lünklikud, et puudujääkide kõrvaldamiseks vajalikku aega on raske hinnata.	0,1–1,9	1	Hindega «1» («nõrk») hinnatakse õpitulemust, kui see ei vasta ainekava nõuetele. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «1», kui õpilane on saanud 0–19% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.
Hinne 0 antakse tühja lehe või nõuetele mittevastava töö esitamise, vastuse või praktilise töö puudumise või petmise eest.	0	1	

Esimesel kolmel õppeaastal (1.–3. kl) peegeldab kokkuvõttev hinne kõiki õpetaja tähelepanekuid ning olemasolevaid õpitulemusi õpitavas aines. Tulemus väljendatakse täisarvulise hindena.

4.–6. õppeaastal sisaldab hinne kahte komponenti:

- hinne A on kokkuvõtte kõikidest õpetaja tähelepanekutest ning õpilase suulistest ja kirjalikest vastustest, v.a hinde B sisalduv;
- hinne B on kokkuvõtte semestri jooksul sooritatud eksamite, testide ja osaeksamite hinnetest.

Hinne A ja B väljendatakse 4.–6. õppeaastal täisarvulise või poole hinde täpsusega hindena, 7. õppeaastal kümnendiku täpsusega hindena.

5. Eesti keele õpetuse üldalused

Eesti keelel kui emakeelel on eriline koht õppekavas. Eesti keele hea valdamine loob eeldused eesti kultuuri tundmaõppimiseks ja väärtustamiseks. Ühiskondlikul tasandil on eesti keelel eriline tähtsus rahvuskeelena: eesti keel kannab eesti kultuuri, oma keel ja kultuur on rahvuse säilimise ja kestmise eeldus. Emakeel on inimese mõtlemise ja tunnetuse vahend, samuti peamine eneseväljenduse ja vahetu suhtlemise vahend.

Inimese suhtlemisel ümbritseva maailmaga on kesksel kohal teabevahetus, sealhulgas nii teiste inimeste arusaamade ja suhtumiste tunnetamine kui ka oma hinnangute ja suhtumiste väljendamine. Teabevahetuse ja inimsuhtlemise kandjateks üldisemas mõttes on suulised, kirjalikud ja pildilised tekstid. Oma elus puutub inimene kokku mitmesuguste tekstidega, argivestlusest ja tarbetekstist meediani, keerukast teabetekstist väljendusrikka kunstiteoseni. Seetõttu on oskused, mis võimaldavad erinevaid tekste mõista ja luua, inimesele ümbritseva maailmaga suhtlemiseks hädavajalikud. Nende oskuste arendamine on eesti keele õpetuse kõige laiem eesmärk.

Õppeaine avar eesmärgiseade tingib õppeaine eesmärkide taotlemise mitme õppevaldkonna kaudu. Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse eesti keele õpetuses kolme õppevaldkonna – õigekeelsusõpetuse, tekstiõpetuse ja kirjandusõpetuse kaudu. Õppeaine eesmärkide saavutamise eelduseks on kolme õppevaldkonna integratsioon ja harmooniline koostoime õppeprotsessis.

Õigekeelsusõpetuse eesmärk on anda põhiline õigekeelsusoskus ning ülevaade eesti keele ehitusest. Keeleküsimuste käsitus on rakendusliku iseloomuga, hõlmab samavõrd õigekeelsust kui ka sõnavara rikastust. Õpetuse ülesandeks on teadvustada ka keele varieerumist ja keelendite kasutusvõimalusi.

Kirjandusõpetusel on oluline roll õpilaste maailmapildi, esteetiliste ja eetiliste tõekspidamiste ning loovuse kujunemisel. Erinevatest ajastutest ja kultuurikontekstist pärinevate kirjandusteoste lugemine kui kunstilise tunnetuse protsess, mis tugineb lugeja fantaasiale, eeldab kaasaloomist ja kaasaelamist. Kirjandusteoste lugemisel saadud elamusest lähtuv ja kirjandusteadmiste omandamisega seostatud käsitus koolis võimaldab õpilasel saada täielikuma ning sügavama ettekujutuse elust ja inimsuhetest, avardab tema tunde- ja mõttemaailma, arendab lugejaoskusi ning süvendab kirjandushuvi. Käsitlev kirjandus on autorite valikult avar, žanriliselt ja temaatiliselt mitmekülgne, eri ajastuid ning õpilase eakohaseid huve arvestav, annab õpilasele mõtlemisainet ja eneseväljendusajendeid. Kirjanduse lugemine ning kirjandusteadmised toetavad teiste kunstiainete, ajaloo ja sotsiaalainete õpet, samuti võõrkeelte õppimist.

Õigekeelsusõpetus ja kirjandusõpetus tegelevad mõlemad tekstidega, aga teevad seda erinevast aspektist. Neid valdkondi seob tekstiõpetus, mille abil õpilane omandab ülevaate mitmesuguste funktsioonidega tekstidest. Tekstiõpetus kujundab oskust mitmesugustes tekstides orienteeruda, neis sisalduvat teavet ja erisuguseid arvamusi kriitiliselt hinnata ning vajalikke valikuid teha. Õpitakse koostama ka uusi tekste, see võib olla loetu-kuuldu ümber struktureerimine, refereerimine, kommenteerimine, arvustamine või isiklike seisukohtade väljendamine, arvestades vestluspartnerit-lugejat ning situatsiooni. Õpilane mõistab, et kõnelemine, kuulamine, lugemine ja kirjutamine on sõnumivahetus, teadasaamine ja teadaandmine. Ta õpib teadlikult jälgima ja arendama oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust. Õpilasest kujuneb aktiivne raamatukogu ja muude teabeallikate kasutaja.

Õppevaldkondade koostoime tulemusena areneb õpilase mõtlemisvõime ja oskus õppida: omandatakse olulisi kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ja oskus oma mõtteid väljendada.

Eesti keel nagu teisedki ained pakub õpilasele valikuvõimalusi, mis suurenevad klassist klassi (lektüür, projektid, valikkursused, ühiskursused teiste ainetega). Kooliõppekava koostamisel on soovitatav arvestada asukohamaa eripära, lülitada ainekavasse ajaloo- ja kultuuriteemasid.

II. EESTI KEELE AINEKAVA NOOREMALE KOOLIASTMELE

1. Eesti keele alusharidus

1.1. Eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on toetada laste vaimset ja sotsiaalset, kõlblelist ja esteetilist arengut, et kujuneksid eeldused igapäevaeluga toimetulekuks ja koolis õppimiseks.

Eesti keele õpetusega taotletakse, et lapsel:

- kujuneb oskust tulla toime igapäevasuhtluses kaasvestlejana, kuulajana, algatajana;
- ärkab huvi lugemise-kirjutamise vastu, kujunevad lugemise-kirjutamise alus-oskused;
- rikastub tundemaailm, positiivsete elamuste kogemus lastekirjanduse ja muude eakohaste tekstide abil;
- kujuneb eneseväljendus- ja esinemisjulgus;
- kujuneb õige hääldus, õigete grammatiliste vormide ja lauseehituse kasutus.

1.2. Õppetegevus ja -sisu

Keelt ja kõnet arendatakse kõikides tegevustes: vestlustes, jutustamisel, lavastamisel ja lavastustes esinemisel, muinasjuttude kuulamisel, vaatlustel, õppekäikudel, maalimisel-voolimisel, laulmisel, mängudes, olmetoimingutes. Kõigis nendes tegevustes omandavad lapsed mitmesuguseid teadmisi ja oskusi, esmajoones rikastub nende sõnavara, areneb kõne mõistmine. Igas tegevuses on kõnearenduslik osa: lapse kõne arengule vastavate lausemallide kasutamisel harjutatakse teemakohaseid sõnu erinevates muutevormides, harjutatakse õiget hääldamist. Õppemängudes harjutatakse ka selge diktsiooniga grammatiliselt õiget kõnet, rakendub loomulik huvi sõnadega mängimise vastu.

Grammatilised vormid omandatakse lauses. Spetsiaalseid mänge grammatiliste vormide harjutamiseks kasutatakse alates kolmandast eluaastast. Lasteasutuse õpetaja kõne peab olema kirjakeele normidele vastav.

Hääldamine. Lapsega suhtlemine. Keele- ja huultemängud, silbimängud; mängituslaulud, häälikumängud. Last ergutatakse harjutusi matkima, neis aktiivselt osalema. Diktsiooniharjutused, välteharjutused. Keeruliste (ka mitmesilbiliste) sõnade hääldamine.

Sõnavara laiendamine: tegevuste, esemete, nähtuste, nende omaduste nimetamine. Sõnamängud. Sõnade moodustamine analoogia alusel: liitmine ja tuletamine. Sõnade tähenduse täpsustamine. Sõnavara kasutamisele üles ehitatud mängud: antonüümid (nt *sirge-kõver*; *must-valge*; *must-puhas*; *suurendama-vähendama*) ja sünonüümid (nt *avar-lai*; *ütleva-sõnalausuma*); liiginimetused ja üldmõisted (nt *lind* – *pääsuke*, *kuldnokk jne*; *mänguasi* – *nukk*, *auto*, *klots jne*).

Kuulamine ja kõnelemine. Täiskasvanu kõne (korraldused, selgitused, jutukesed) kuulamine ja mõistmine. Täiskasvanu loetud ja helikandjalt kuulatud teksti mõistmine. Soovide väljendamine. Teiste ja enda tegevuse kommenteerimiselt mitmelauselise vastuse ja dialoogini.

Grammatiliste vormide tähenduse mõistmine ja nende kasutamine õppemängudes, küsimustele vastates: kõrvutatakse ainsuse omastavat ja osastavat, ainsuse nimetavat ja mitmuse nimetavat (ka sõnaühendis, nt *must lind* – *mustad linnud*); harjutatakse kasutama sise- ja väliskohakäändeid (*paneb lauale*, *ämbrisse*; *elab maal*, *metsas*; *on aknal*, *liivakastis*; *võtab ämbrist*, *seinalt*); oleviku ja lihtmineviku 1. ja 3. pööret (*söön*, *söök*; *sõin*, *sõi*); kindlat ja käskivat kõneviisi (*Mart loeb*; *palun loe*) ning umbisikulist tegumoodi (*loetakse*, *toodi*); täis- ja osasihitist (*ava aken* – *ema avab akna*), võrreldakse omadussõnu (*suur-suurem*; *halb-halvem*). Tegusõnu kasutatakse kõikides pööretes.

Jutustamine olu- ja saripildi abil, sündmusest või vahetust praktilisest tegevusest (abiks suunavad küsimused). Esemete, olendite ja nähtuste kirjeldamine. Lavastusmängud. Ümberjutustused. Jutule puuduva lõpu, alguse ja pealkirja mõtlemine (jutukese täiendamine ja korrigeerimine).

Lugema ja kirjutama õppimine algab raamatuga tutvumisest. Väga tähtis on lastele ettelugemine, oluline on loetava žanriline mitmekesisus.

Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks. Lause eristamine tekstis. Lausest sõnade leidmine. Tähtede õppimine. Sõnades häälikute eristamine ja nende järjekorra määramine. Sõnade võrdlemine häälikkoostise alusel: lühikeste ja pikkade häälikute eristamine kuulmise teel täiskasvanu võrdleva häälduse alusel ja järelehääldamine (*tigu-tikku*). Häälikute võrdlemine kõlavuse (häälikurühma kuuluvuse) alusel. Sõnade kokkulugemine. Loetud sõna kontrollimine tähenduse järgi. Suurtähtede (joonistähed) ja numbrite kirjutamine (koos vajalike eelharjutustega). Kirjatehnilised harjutused erinevate vahenditega (kriit, pliiats jm).

1.3. Lapse elu ja keskkonda käsitlevad teemad

Keele ja kõne arendamine toimub lapse elu ja keskkonda käsitlevate teemade kaudu:

MINA: nimi, laps, poiss, tüdruk;

LAPSEPÕLV: laps kasvab, sünnipäev; lapse õigused;

PEREKOND JA SUGULASED: ema, isa, õde, vend, vanavanemad; erinevad põlvkonnad, eluviisid ja kombed;

INIMESE ELURING: sünd ja surm; noored ja vanad; lapsed ja täiskasvanud;

KODU: kodumaja, koduõu, kodused tegevused, koduloomad;

KODUKOHT: linn, maa, küla, alev, tänav;

LASTEAED: lapsed, kasvatajad, suhted; sõber; mänguasjad, tegevused;

TÄHTPÄEVAD JA PÜHAD;

KOOL: lapsed, õpetajad; õppimine, õppevahendid;

TERVISELE KASULIK JA KAHJULIK: liikumine, toit, puhtus; hammaste hooldamine; töö ja puhkus; sotsiaalne keskkond (sõbralikkus, teistega arvestamine, andestamine, vägivallatus); looduskeskkond (puhas vesi, õhk, ümbrus);

INIMESE KEHA: tunne iseennast; poiss, tüdruk;

OHUTUS JA TERVIS: ohud liikluses, looduses, kodus;

TÄISKASVANUTE TEGEVUSED KODUS JA TÖÖL;

ELUKUTSED;

TÖÖ: vastutus ja kohustused; töö ja tasu; raha;

KODU JA KODUMAA: rahvus ja emakeel; rahvushümn, -lipp, -lill, -lind;

EESTLASTE RAHVATRADITSIOONID, -KOMBED: tavad seoses loodusega; rahvakalendri tähtpäevad;

TEISED MAAD JA RAHVAD: lähemad naabrid, nende tavalisemad nimed, tavad; lapsed mujal maailmas;

KODUKOHA LOODUS: kodu- ja metsloomad, puud, põõsad, rohttaimed, seemned;

AASTAAJAD: nende vaheldumine; muutused taime- ja loomariigis; inimeste riietus, tööd aias ja põllul, laste mängud ja lõbustused eri aastaegadel;

ILMASTIKUMUUTUSED: öö ja päeva vaheldumine; tuul, sademed, temperatuuri muutumine;

INIMENE JA LOODUS: loodushoid, looduskaitse, säästlikkus looduses;

LOOMAD JA LINNUD: kodu- ja metsloomad ning -linnud; põhja- ja lõunamaa loomad ning linnud, öö- ja päevaloomad ning -linnud;

LOOMADE JA LINDUDE VÄLIMUS JA KÄITUMINE ERI AASTAAEGADEL: väliskuju, värvus, toitumine; pesa ehitamine; järglaste kasv ja areng;

KALAD JA KAHEPAIKSED;

TAIMED: taimede areng seemnete idanemisest viljade valmimiseni; erinevad kasvu-kohad; valguse- ja varjutaimed; põhja- ja lõunamaa taimed; puu- ja juurviljad jm;

VALGUSE, SOOJUSE, VEE JA TOITAINETE TÄHTSUS TAIMED JA LOOMADE ELUS;
AEG: varem-hiljem; eile-täna-homme; õhtu-hommik; päev ja öö; päev, nädal, kuu, aasta;
nädalapäevad; kellaeg;

RUUM: parem-vasak, ees-taga;

TEHISMAAILM: masinad ja seadmed – keerukad ja lihtsad, abilised ja ohuallikad;
tehiskeskond ja looduskeskkond; jäätmed;

LIIKLUS: liiklusvahendid, turvalisus liiklusvahendis; ohutu liiklemine jalkäijana, kodutee.

1.4. Lapse kõne ja keelelise arengu taotletavad tulemused 6. eluaastal

Laps

- hääldeb kõiki häälikuid õigesti, kõne on selge ja arusaadav;
- kasutab enamasti õigeid keelevorme (käänded, pöörded);
- moodustab grammatiliselt õigeid lauseid;
- kasutab kõnes liitlauseid;
- suudab jutustada sündmustest oma elus või pildil, oma lemmiktegevusest;
- teab peast liisusalme, luuletusi või laule;
- oskab kirjeldada tuttavate esemete ja nähtuste omadusi;
- oskab sobivate sõnadega väljendada oma mõtteid, selgitada olukordi;
- valdab mitmekesisest sõnavara, küsib tundmatu sõna tähendust;
- eristab sõnas häälikuid, määrab nende järjekorra sõnas;
- eristab lühikesi ja pikki häälikuid;
- loeb mõned sõnad kokku;
- tunneb tähti, kasutab oma tegevuses/mängus suuri joonistähti lihtsamate sõnade ülesmärkimiseks.

2. Eesti keele ainekava 1.–3. klassile

2.1. Taotletavad üldpädevused

3. klassi lõpetaja:

- suhtub endasse positiivselt;
- on viisakas, täidab lubadusi;
- suhtub hoolivalt asjadesse, sest teab, et need on loodud inimeste tööga;
- hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest, tahab olla terve;
- tahab olla aus ja õiglane, mõistab *oma-võõras-ühine* tähendust;
- mõistab, et inimeste soovid ja võimalused on erinevad, tunnustab kaaslaste õigust olla erinev;
- teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida;
- hindab oma perekonda, klassi ja kooli, oskab olla hea kaaslane;
- tunneb ja austab oma kodupaika, kodumaad, riiki, Eesti riikluse sümboleid ja nendega seostuvaid käitumisreegleid; teab oma rahvuslikku kuuluvust, suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
- tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest;
- oskab ilu märgata ja hinnata;
- hindab loovust, tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest ja tegevusest;
- püüab konflikte rahumeelselt lahendada;

- oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab esemeid, nähtusi võrrelda, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitada, lugeda lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- oskab ohutult liigelda, vältida ohtlikke olukordi, ohuolukorras abi kutsuda; teab, kuhu oma murega pöörduda;
- oskab käivitada ja kasutada lihtsamaid arvutiprogramme;
- oskab õppida üksi ja koos teistega, paaris ja rühmas; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
- oskab koostada päevakava ja seda järgida, oskab jaotada aega õppimise, harrastuste, koduste kohustuste ja puhkamise vahel;
- oskab end häälestada õppeülesandega toimetulemisele, oma tegevusi õppeülesande täitmisel mõtestada.

2.2. Õppetegevus

1.–3. klassini on eesti keele õpetamine suunatud suulise ja kirjaliku kõne arendamisele.

Kuulamine:

- heli, sõna, lause, pikema teksti nautiv, tähelepanelik, kriitiline kuulamine;
- õpetaja ja kaaslase kuulamine ja kuuldule asjakohane reageerimine;
- ettelugemise ja jutustamise kuulamine;
- kuuldu mõistmine: sõna, lause, teksti sisu;
- häälikute ja häälikupikkuste eristamine.

Kõnelemine:

- õige ja selge hääldus;
- hääle tugevuse kohandamine olukorrale;
- küsimuste esitamine ja neile vastamine;
- kõnelemine mitmesuguses olukorras: palumine, küsimine, selgitamine, keeldumine, vabandamine, tänamine; kaupluses, tänaval, klassis, koolis; täiskasvanuga, sõbraga; telefonitsi;
- jutustamine loetu, kuulatu, sündmuse ja läbielatu põhjal; raamatu, filmi ja teatrietenduse põhjal; pildi ja pildiseeria, küsimuste ja tugisõnade järgi;
- oma arvamuse avaldamine; luuletuse, dialoogi, proosakatkendi esitamine.

Lugemine:

- lugema õppimine;
- häälega lugemine: õigsus, sobiv intonatsioon, oma lugemisvea parandamine;
- ositi lugemine;
- endamisi lugemine;
- oma ja võõra käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust;
- jutustava, kirjeldava, tarbe-, teabe- ja sõnamängulise teksti lugemine;
- loetu mõistmine: sõna, lause, teksti sisu; loetu kava;
- tekstide eristamine: muinasjutt, jutustus, luuletus, vanasõna, mõistatus, kiri;
- tegelaste iseloomustamine;
- loole alguse ja lõpu mõtlemine;
- luuletuse sisu avamine õpetaja abiga, riimuvate sõnade leidmine;
- huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust.

Kirjutamine:

- kirjutama õppimine;
- tähtede kirjutamine ja seostamine;
- sõna ja lause kirjutamine; lause laiendamine ja sidumine tekstiks;
- tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine;
- tahvlilt ja õpikust ärakirjutamine; etteütlemise järgi kirjutamine;
- oma kirjutamisvea parandamine;
- tarbeteksti kirjutamine, teabeteksti kasutamine;
- tekstilähedane ümberjutustus;
- loovtöö pildi, pildiseeria, küsimuste, tugisõnade või kava toel;
- sündmusest, isikust ja loomast kirjutamine.

2.3. Õppesisu

Õigekeelsus

Häälik – silp – sõna – lause – jutt. Täis- ja kaashäälikud. Tähed ja tähestik. Häälikupikkuse ja häälikuühendi märkimine kirjas. *k, p, t* sõna alguses ning *s-i* ja *h* kõrval; *i* ja *j* õigekiri (v.a võõrsõnad ja tegijanimi); *h* sõna alguses; *g, b, d* tuntumate võõrsõnade alguses. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetustes. Silbitamine ja poolitamine. Liitsõna. Nimi-, omadus-, ase- ja tegusõna. Küsivad asesõnad. Ainsus ja mitmus. Käändsõnavormide moodustus küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ja *sse*-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Jaatav ja eitav kõne. Pöördelõppude õigekirjutus. Asesõnade erandlik õigekirjutus. Väit-, küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma *et, sest, aga, kuid, siis* ees. Koma loetelus. Sidesõnad, mis ei nõua koma. Sõnavara: vastandsõna, lähedase tähendusega sõna. Sõnatähenduste täpsustamine. Õiged tähekujud, proportsioonid, ühtlane kirjarida, käekirja loetavus, kirjatöö välimus.

Tekstiõpetus

Argitekst: suuline keelekasutus, kõnetus- ja viisakusväljendid. Tarbetekst: teade, kutse, kiri, kava, õnnitlus, retsept. Teabetekst: tööjuhend, sõnastik, raamatu sisukord, õpikutekst, teatmeteose tekst. Meediatekst: ajalehe, ajakirja tekst. Teksti kompositsioon: pealkiri, loo alustus, sisu, lõpetus. Tekstiloome: kutse, õnnitlus, teade, jutustus, ümberjutustus, kirjeldus. Mõisted: teade, kutse, kiri, õnnitlus, ajaleht, lugu, sõnastik, sisukord.

Kirjandus

Folkloorne lastelaul. Muinasjutt. Muistend. Mõistatus. Vanasõna. Jutustus. Luuletus. Näidend. Piltjutt. Mõisted: autor, pealkiri, tegelane, kunstnik, kahekõne.

Loetavad ja tunnis käsitletavad kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust: Julius Oro, Ernst Enno, Feliks Kotta, Ellen Niit, Eno Raud, Aino Pervik, Heljo Mänd, Jaan Rannap, Iko Maran, Lehte Hainsalu, Leelo Tungal, Astrid Reinla, Andrus Kivirähk, Henno Kõo või teised; Astrid Lindgren, Tove Jansson, vennad Grimmid, Hannu Mäkelä, Charles Perrault, Joel Chandler Harris, Elwin Brooks White, Annie M. G. Schmidt, Eduard Uspenski või teised.

2.4. Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt, õigesti ja sobiva intonatsiooniga;

- mõistab häälega ja endamisi lugedes teksti sisu, oskab vastata teemakohastele küsimustele;
- oskab töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- oskab eristada väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;
- oskab leida lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi; muinasjutu, mõistatuse, vanasõna; kirja;
- on lugenud vähemalt 6 ilukirjandusteost;
- oskab loetust jutustada;
- oskab luuletust peast esitada;
- oskab kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta arvamust avaldada;
- oskab kuulata eakohast teksti ja toimida saadud sõnumi kohaselt;
- oskab küsimuste toel arusaadavalt edasi anda õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi, teatrietenduse sisu;
- oskab koostada suulist ja kirjalikku juttu pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil; mõelda jutule algust ja lõppu;
- oskab kõnes ja kirjas kasutada terviklauseid;
- oskab koostada kutset, õnnitlust;
- oskab arusaadavalt jutustada läbielatud sündmustest;
- oskab end arusaadavalt väljendada suhtlusolukordades: palumine, küsimine, selgitamine, keeldumine, vabandamine, tänamine;
- eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, liitsõna, lauset;
- oskab kirjutada omasõnade algusse *k, p, t*, tuntumate võõrsõnade algusse *g, b, d*;
- oskab täis- ja suluta kaashäälikuid õigesti kirjas märkida;
- teab peast tähestikku ja oskab kasutada lihtsamat sõnastikku;
- oskab kirjas õigesti märkida käändsõna mitmuse nimetava lõppu ja tegusõna pöördelõppe;
- oskab kirjas õigesti märkida ainsuse sisseütleva, ilmaütleva ja kaasaütleva käände lõppu;
- oskab piiritleda lauset ja panna lauselõpumärke;
- oskab asesõnu õigesti kirjutada;
- oskab kasutada suurt algustähte lause alguses, inimese- ja loomanimeses ning tuntumates kohanimedes;
- oskab kirjutada etteütlemise järgi ja kontrollida kirjutatut näidise järgi;
- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- oskab tahvlilt ja õpikust ära kirjutada;
- oskab teksti korrekselt paberile paigutada.

3. Eesti keele ainekava 4.–5. klassile

3.1. Taotletavad üldpädevused

5. klassi lõpetaja:

- teab oma tugevaid ja nõrku külgi, püüab selgusele jõuda oma huvides ja püüdlustes;
- peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne, tunneb vastutust oma tegude eest;
- tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, mõistab kompromisside vajalikkust;
- suhtub inimestesse eelarvamusteta; seisab iseene ja teiste väärkuse eest, hoidub vägivallast;

- hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena, õpilasena; püüab leida lahendusi kodus, koolis ja sõpruskonnas tekkinud probleemidele;
- tunnetab end oma rahvuse liikmena, oma riigi kodanikuna;
- suhtub lugupidavalt teistesse rahvastesse ja nende kultuuridesse;
- väärtustab kunstiloomingut, soovib end kunstivahendite abil väljendada;
- väärtustab tervislikku ja säästvat eluviisi;
- oskab teha koostööd, täidab rühmas erinevaid rolle;
- tunnustab ja aitab kaaslast, hindab enese ja kaaslaste töö tulemusi;
- oskab leida vastuseid oma küsimustele, hankida vajalikku teavet erinevatest allikatest, teavet tõlgendada, kasutada, edastada;
- oskab teha vahet faktil ja arvamusel, tunneb ja kasutab lihtsamaid *põhjus-tagajärg-, eesmärk-vahend*-seoseid nähtuste kirjeldamisel ja seletamisel;
- oskab kasutada arvutit ja Interneti suhtlusvahendina, oskab arvuti abil vormistada tekste;
- oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, tunneb õpivõtteid, oskab neid kasutada vastavalt õppeülesande iseärasustele;
- oskab oma tegevust kavandada ja hinnata, oma eksimusi näha ja tunnistada, oma tegevust korrigeerida;
- oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta.

3.2. Õppetegevus

Sel kooliastmel taotletakse, et õpilasel kujuneks teadlik suhtumine oma kõneste ja teiste kuulamise, oskus suhelda paindlikult, arvestades vestluspartnereid ja suhtlusolukordi. Lugemis- ja kirjutamisõpetus on orienteeritud lugemis- ja kirjutamisprotsessi mõistmisele, tekstide koostamiseks vajalike oskuste omandamisele (kavandamine, eesmärgistamine, vormistamine jne) ning euroopalike väärtus-hinnangute kujundamisele. Tähtsal kohal on tekstitaju – neutraalse ja kujundliku keelekasutuse eristamine, nende otstarbe mõistmine. Õpilase keeleteadmisi avardatakse, kuid need jäävad rakenduslikeks.

Kuulamine:

- vahetu suulise esinemise kuulamine;
- ettelugemise ja jutustamise kuulamine;
- vestluse, arvamusalalduse, sõnavõtu kuulamine paaris ja rühmas;
- proosa-, luule-, draama-, meediateksti kuulamine;
- olulise teabe leidmine ja eristamine ebaolulisest, saadud teabe kasutamine;
- kuulatu meeldejätmise, kuulatu üle arutlemine; esituse eakohane hindamine;
- suulise tööjuhendi järgimine.

Kõnelemine:

- kõnelemine mitmesugustes olukordades: sõbraga, täiskasvanuga, tuttavaga, võõraga; paaris, rühmas;
- vestluse alustamine, jätkamine ja lõpetamine;
- vestluspartnerite ja suhtlusolukorra arvestamine;
- jutustamine loetud või kuulatud teksti põhjal, pildist, sündmusest, nähtusest;
- tekstilähedane ja kokkuvõtlik jutustamine;
- loetu ja kuuldu üle arutlemine;
- pildi, eseme, sündmuse kirjeldamine, võrdlemine;

- elamuse, kujutluse väljendamine;
- rolli esitamine;
- luuletuse, proosakatkendi mõtestatud esitamine.

Lugemine:

- häälega lugemine: mõtestatus, selgus, sobiv intonatsioon; ettelugemine;
- ositi lugemine;
- oma lugemise jälgimine;
- fakti ja arvamuse eristamine;
- endamisi lugemine: eesmärgipärasus, mõtestatus, valikulisus;
- iseseisev töö tekstiga: küsimuste esitamine, neile vastamine, kirjaliku tööjuhendi järgimine;
- proosa-, luule-, draama-, meediateksti lugemine;
- kirjandusliikide eristamine;
- teema, tegevuse koht ja aja määratlemine; tegelaste kirjeldamine ning iseloomustamine;
- luuletuse teema määratlemine, meeleolu kirjeldamine;
- raamatu sisukorras orienteerumine.

Kirjutamine:

- jutustava, kirjeldava, iseloomustava ja võrdleva teksti kirjutamine;
- elamuse, fantaasia põhjal kirjutamine;
- teksti põhjal kirjutamine: alguse või lõpu lisamine, laiendatud ja jutustaja isikut või tegevuse aega muutev ümberjutustus;
- teksti eesmärgistamine, kavandamine, eeltöö kirjutamine, viimistlemine, vormistamine;
- käe kirja loetavus, töö välimus; oma teksti kontrollimine.

3.3. Õppesisu

Õigekeelsus

Tähestikuline järjestamine. Helilised ja helitud häälikud. Hääliku pikkuse ja kaashäälikuühendi märkimine kirjas koos kõrvalekalletega põhireeglitest. Sõnaalgulise *h* õigekirjutus. Suur ja väike algustäht koha- ja isikunimedes, ajalehtede, ajakirjade ja teoste pealkirjades; keelte ja rahvuste nimetuste. Liitsõna õigekirjutus. Sõnade poolitamine. Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamise põhijuhumid: nimisõna ja nimisõna, omadussõna ja nimisõna. Pöörsõna lahkukirjutamine muudest sõnadest. Arvsõna ja kuupäeva märkimine. Käändsõnad. Käänete kasutusvõimalusi. Käändsõna veakriitilisi vorme. Ühildumine. Omadussõna võrdlemine. Lihtlause ja liitlause. Osalause piir ja selle tähistamise võimalused. Kirjavahemärkide kasutamine loetelus ja liitlause järjestikuse asetusega osalause puhul. Sidesõna ja siduv ase ning määrsõna osalause alguses. Otsekõne ja selle kirjavahemärgid. Sõnavara: sünonüümid. Sõnade mitmetähenduslikkus. Sõnaraamatu kasutamine: sõna tähendus ja õigekirjutus.

Tekstiõpetus

Teksti adressaat ja eesmärk suulises ja kirjalikus suhtluses. Vestlus, arvamused, teabe edastamine. Meediatekst: uudis, kuulutus, reklaam, Meediateksti kasutamine. Teksti peamõte. Tekstiloomed: kiri, iseloomustus, jutt, kirjeldus, arvamus, dialoog, kuulutus, reklaam.

Kirjandus

Ilukirjanduse eripära. Tõepärasus ja fantaasia. Rahvalaul, rahvajutt, rahvaluule lühivormid. Proosa: ajalooline jutustus, seiklusjutt, kriminaaljutt, fantaasiajutt, loomajutt; anekdoot. Luule: luuletus. Draama: näidend.

Mõisted: rahvalaul; muinasjutt, muistend; jutustus, seiklusjutt; luuletus, näidend, vaatus.

Loetavad ja tunnis käsitletavad kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust: Friedrich Reinhold Kreutzwald, Juhan Jaik, Richard Roht, Oskar Luts, Jüri Parijõgi, Jaan Rannap, Harri Jõgisalu, Eno Raud, Aino Pervik, Silvia Rannamaa, Silvia Truu, Leelo Tungal, Janno Põldma, Tiia Toomet või teised; Astrid Lindgren, Mark Twain, Hans Christian Andersen, Aleksei Tolstoi, Lev Tolstoi, Jules Verne, Hugh Lofting, Rudyard Kipling, Gerald Durrell, Daniel Defoe, Selma Lagerlöf, Ferenc Molnár, Frances Hodgson Burnett, Jack London, John Ronald Reuel Tolkien, Lewis Carroll, Alan Alexander Milne või teised.

3.4. Õpitulemused

5. klassi lõpetaja:

- oskab kirjas õigesti märkida häälikupikkust, sõnaalgulist *h*;
- oskab rakendada kaashäälikuühendi põhireegleid;
- oskab sõnu poolitada;
- oskab nimisõna kokku- ja lahkukirjutust tüüpjuhtumel;
- oskab kasutada suurt algustähte nimedes, teoste ja perioodiliste väljaannete pealkirjades;
- teab või oskab vajadusel sõnastikust leida oma- ja võõrsõnade tähendust ja õigekirjutust;
- oskab õigesti kasutada käände- ja pöördevorme;
- oskab kasutada omadussõnade keskvõrret ja *kõige*-ülivõrret;
- oskab moodustada ja kirjavahemärgistada lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- oskab siduvaid sõnu õigesti lauses kasutada;
- oskab otsekõnet kirjavahemärgistada;
- oskab jutustada ja kirjutada sündmusest; kirjeldada; väljendada oma arvamust; edastada teavet selgelt ja ühemõtteliselt; eristada tõepärasest fantaasiast;
- oskab vestlust alustada, kaasvestlejat kuulata ja keskustelu sobivalt jätkata;
- oskab loetust ja kuuldust olulist leida, seda oma sõnadega edasi anda ning saadud teavet kasutada;
- oskab tekstiga iseseisvalt töötada: esitada teksti kohta küsimusi, küsimustele teksti põhjal vastata;
- oskab teksti ette lugeda, jutustada tekstilähedaselt ja kokkuvõtlikult;
- oskab pildi põhjal jutustada ja pilti kirjeldada;
- oskab lihtsa tabeli sisu sõnadega kokku võtta;
- eristab uudist ja reklaami;
- on lugenud vähemalt 6 ilukirjandusteost;
- teab muinasjutu, seiklusjutu iseloomulikke jooni;
- oskab eristada kirjandusliike: proosa, luule, draama;
- oskab sõnastada luuletuse teemat, kirjeldada meeolelu;
- oskab esitada luuletust või proosakatkendit;

- vormistab kirjalikud tööd korrektselt;
- oskab leida raamatukogust soovitud raamatut.

III. EESTI KEELE AINEKAVA VANEMALE KOOLIASTMELE (1.–7. klass)

1. Eesti keele ainekava 1.–4. klassile

1.1. Taotletavad üldpädevused

4. klassi lõpetaja:

- on adekvaatse enesehinnanguga, tunneb oma võimeid, huvisid, kavandab neist lähtuvalt oma õpitee, arvestades ka tööturu suundumusi;
- on avatud enesearendusele;
- austab väärikust ja inimõigusi, hoidub vägivallast, oskab sellele vastu seista;
- väärtustab maailma kultuurilist mitmekesisust, oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas;
- väärtustab kultuuri ja inimese loovust, oskab hinnata kunsti ja soovib end kunstivahendite abil väljendada;
- väärtustab terveid eluviise, hoolitseb oma vaimse ja füüsilise tervise eest;
- oskab õppida: seada õppimise eesmärgid, valida ja kasutada sobivaid õpivõtteid, hinnata oma õpitegevust;
- tunneb tähtsamaid sotsiaalse manipuleerimise viise, mõistab meediatekstidele kriitilise lähenemise vajalikkust;
- oskab nähtusi, olukordi ja probleeme analüüsida ja üldistada, selle tulemusi oma tegevuse kavandamisel, valikute tegemisel ja hindamisel rakendada;
- püüab teha teadlikke valikuid, näha ette valiku tagajärgi;
- oskab üldjoontes kavandada ühistegevuse eesmärgid ja eesmärkideni jõudmiseks vajalikke tegevusi, jaotada tööülesandeid, koostada ajakava;
- oskab iseseisvalt kasutada arvutit õppimis- ja töövahendina,
- oskab suhelda, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, rühmas arutleda;
- oskab oma arvamust kujundada, põhjendada, kaitsta, vajadusel muuta;
- oskab kasutada eri märgisüsteeme informatsiooni vastuvõtmiseks, talletamiseks, tõlgendamiseks, edastamiseks ja loomiseks;
- tunneb uurimistöö ja arendusprojektide koostamise algtõdesid ja oskab neid vajadusel rakendada.

1.2. Õppe-eesmärgid

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

- austab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat;
- arendab kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust;
- väärtustab head keeleoskust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina;
- arendab oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust, omandab õigekirjaoskuse;
- õpib mõtestatult lugema ja kirjutama eri liiki tekste;
- loeb eakohast väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi, rikastab oma mõttemaailma;

- arendab kirjanduse mõistmist, kujutlusvõimet, loovust ja kunstimaitset;
- huvitub ilukirjandusest ja paikkonna kultuurist;
- õpib hankima teavet eri allikatest; harjub kasutama sõnaraamatuid ja käsiraamatuid.

1.3. Õppetegevus

Õpilane saab ettekujutuse keelest kui suhtlusvahendist ja arenevast süsteemist. Keeleteadmiste omandamisel on peamine keelekasutuse, mitte analüüsi aspekt. Tähtis on, et selgeks saaksid tüüpilised keelenähtused ja mõistetakse keele variatiivsust. Grammatilise süsteemiga rööbiti käsitletakse õigekirja- ja keelehooldeküsimusi. Lauseõpetuses on olulisim lausemoodustus, mida vaadeldakse tihedas seoses teksti-moodustusega. Lauseanalüüs on minimaalne, mõisteid selgitatakse lihtsate tüüplausete põhjal. Vormiõpetuses on oluline tähenduskülg, vormide stiiliväärtus ning nende kasutamine. Sõnavaratöös juhitakse tähelepanu sünonüümikale, sõnade stiiliväärtusele, mitmetähenduslikkusele, väljenduse täpsusele. Õpilasel kujundatakse harjumus kasutada keelekäsiraamatuid koolis ja kodus. Õpilane tutvub olulisemaga eesti keele ajaloost, teadvustab murrete olemasolu.

Õpilase väljendus- ja esinemisoscuse arendamiseks luuakse reaalseid kõneolukordi, õpitakse suuliselt ettekantava teksti koostamist, kõne ja ettekande abivahendite kasutamist. Kirjalike tekstide koostamisel on rõhk looval žanripärasel enese-väljendusel, kuid õpitakse ka tarbetekstide koostamist.

Kuulamine:

- proosa-, luule-, draama-, meediateksti kuulamine;
- loengu, ettekande, sõnavõtu kuulamine;
- olulise teabe, probleemide leidmine, märkmete, kokkuvõtte tegemine;
- kuuldu üle arutlemine, esituse hindamine, oma hinnangu põhjendamine.

Kõnelemine:

- suulise eneseväljenduse sõnavara ja stiili eripära arvestamine, partneri ea ja olukorra ametlikkuse arvestamine;
- kõnesituatsioonis ja diskussioonis osalemine;
- oma arvamuse esitamine ja põhjendamine;
- kõne ja ettekande abi- ja näitvahendite kasutamine;
- küsimuste esitamine, ümbersõnastamine, vastamine;
- tarbe- ja teabetekstis sisalduva info suuline edastamine;
- kunstiteose meeleolust ja kujunditest kõnelemine;
- teksti analüüsimine ja tõlgendamine;
- kõne, ettekande, luuletuse, proosa- või draamakatkendi esitamine.

Lugemine:

- proosa-, luule-, draama-, meedia-, tarbe- ja teabeteksti lugemine ja analüüs;
- tekstist peamõtte, probleemide leidmine, tegelaste iseloomustamine, kirjeldamine, võrdlemine, aja ja koha määratlemine, miljöo kirjeldamine, hinnangute andmine; märkmete ja kokkuvõtte tegemine;
- fakti ja arvamuse eristamine.

Kirjutamine:

- kirjaliku eneseväljenduse sõnavara ja stiili eripära arvestamine, partneri ea ja olukorra ametlikkuse arvestamine;
- tarbe-, teabe-, meediateksti koostamine ja vormistamine;
- jutustava, kirjeldava, arutleva, hinnangulise teksti koostamine: teemakohase info kogumine, süstematiseerimine, teksti liigendamine, sidususe arvestamine, sõnastuse ja õigekeelsuse kontrollimine, viimistlemine, refereerimine.

1.4. Õppesisu

ÕIGEKEELSUS

Kirjakeel ja kõnekeel. Olulisemad õigehäldusjuhised. Võõrsõna õigekirjutuse põhilised erijooned. Suur ja väike algustäht asutuste, ettevõtete, organisatsioonide nimedes ja nimetustes. Sõna kokku- ja lahkukirjutamine olenevalt tähendus- ja vormipõhimõttest. Lühendid ja lühendamise. Sõnaliigid: käandsõna, pöördõna, muutumatu sõna, nende kasutamine ja ülesanded lauses. Sõnavorm. Tüve muutuste ja astmevahelduse lühiülevaade. Käänete funktsioonid. Veaohtlikud reksioonijuhud. Võrdlemine. Lause tähendusosad ja lauseliikmed. Peamised sõnajärjemallid, nende kasutamine info liigendamiseks. Lihtlause ja lauselühend, nende kasutamine sõnastuse rikastamisel. Liitlause: rind- ja põimlause. Otse- ja kaudkõne. Ülevaade kirjavahemärkide tarvitamisest. Sõnamoodustus, selle kasutamine sõnastuse rikastamiseks. Sõnavara: sünonüümid, homonüümid, antonüümid, paronüümid; termin ja mõiste. Õigekeelsussõnaraamat ja selles sisalduv info.

TEKSTIÕPETUS

Suulise ja kirjaliku keelekasutuse eripära. Suulise teksti ülesehitus. Kõne, lühiettekanne, diskussioon. Tarbetekst: avaldus, elulookirjeldus, e-kiri, ametikiri. Tarbeteksti eesmärk ja eripära. Teabetekst: artikkel, arvustus, referaat, ülevaade, kokkuvõte. Teabeteksti eesmärk ja eripära. Meediatekst: juhtkiri, arvamus, intervjuu. Teksti vastavus teemale ja eesmärgile. Teksti kompositsioon: sissejuhatus, arendus, lõpetus; kujundid; teksti sidusus, vormistus, esitus. Tekstiloomed: lugu, kirjeldus, arutus; avaldus, elulookirjeldus, referaat, kõne, lühiettekanne, kokkuvõte.

KIRJANDUS

Romantism ja realism, nende tunnused ja tuntumad esindajad. Kirjandusteose adressaat, teema, süžee, karakter, kompositsioon, stiil, illustratsioonid. Eepika: müüt, legend, eepos; romaan, novell, ulmekirjandus. Lüürika: vabavärss, sonett, ballaad. Draamatika: tragöödia, komöödia, draama. Mõisted: romantism, realism; eepika, lüürika, draamatika; žanr, eepos, romaan; komöödia, tragöödia, draama, teema, idee, süžee; karakter; kompositsioon, dialoog, stseen, stiil.

Loetavad ja tunnis käsitletavat kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loominguks: Lydia Koidula, Friedrich Robert Faehmann, Friedrich Reinhold Kreutzwald, Eduard Bornhöhe, Eduard Vilde, Anton Hansen Tammsaare, August Kitzberg, August Gailit, Karl Ristikivi, Friedebert Tuglas, Juhan Smuul, Mati Unt, Helga Nõu, Jaan Kross, Raimond Kaugver, Enn Vetemaa, Madis Kõiv või teised. Näiteid eesti kirjanike luulest: Kristjan Jaak Peterson, Lydia Koidula, Ernst Enno, Juhan Liiv, Gustav Suits, Villem Grünthal-Ridala, Marie Under, Hendrik Visnapuu, Juhan Sütiste, Betti Alver, Hando Runnel, Juhan Viiding, Debora Vaarandi, Doris Kareva, Viivi Luik või teised; Aleksandr Puškin, Anton Tšehhov, George Byron, Victor Hugo, Alexandre Dumas, Walter Scott, Charles Dickens, Alan Marshall, Antoine de Saint-Exupéry, Charlotte Brontë, Edgar Allan Poe, Herbert George Wells, Agatha Christie või teised.

1.5. Õpitulemused

4. klassi lõpetaja:

- oskab rakendada häälikuõigekirja reegleid, õigesti kasutada suurt ja väikest algustähte, sõnu kokku ja lahku kirjutada;
- oskab õigesti kasutada käändeid ning pöörd sõna pöördelisi vorme;
- oskab kirjavadhemärgistada koondlauset; rind- ja põimlauset (v.a keerulised segaliitlauseid); lihtsamat lauselühendit; otse- ja kaudkõnet;
- oskab levinumaid eestikeelseid lühendeid tekstis lugeda ja kirjas kasutada;
- tunneb üldjoontes eesti keele grammatilist ehitust;
- oskab kõnelemisel ja kirjutamisel valida sobivaid keelevahendeid vastavalt suhtluseesmärkidele;
- oskab leida õigekeelsussõnaraamatust vajalikku teavet sõnade tähenduse, õigekirjutuse, vormimoodustuse, kasutusvaldkonna kohta;
- oskab leida kuuldust ja loetust olulist teavet, tuua välja probleeme, teha kokkuvõtet;
- oskab teksti liigendada;
- oskab eristada fakti ja arvamust;
- oskab kirjutada lugu, kirjeldust, lihtsamat arutlust; uudist; avaldust, elulookirjeldust, referaati;
- oskab koostada kõnet või lühiettekannet ning seda esitada;
- oskab suulises ja kirjalikus suhtlemises arvestada partneri iga, tutvusastet, olukorra ametlikkust;
- teab kirjanduse põhimõisteid: eepika, lüürika, draamatika; eepos, jutustus, romaan, luuletus, näidend; komöödia, tragöödia, draama; teema, karakter, dialoog; kompositsioon, stiil;
- teab rahvaluule liike, oskab eristada rahvaluulet ilukirjandusest;
- teab romantismi ja realismi mõistet, nende tunnuseid ning tuntumaid esindajaid;
- on lugenud vähemalt 6 ilukirjandusteost;
- oskab lühidalt tutvustada 2–3 pikemat proosa- või draamateost, määratleda teemat, iseloomustada nende tegelasi, teose üle arutleda;
- oskab interpreteerida ja esitada luuletust;
- teab eesti kirjanduse ja kultuuriloo tuntumaid esindajaid, oskab nendest rääkida.

2. Taotletavad üldpädevused eesti keele ja kirjanduse õpetamisel 5.–7. klassis

7. klassi lõpetaja:

- suudab hinnata oma taotlusi, arvestades oma võimeid ning võimalusi;
- järgib inimõigusi, tunnetab end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja globaalses kontekstis;
- vastutab oma valikute, otsustuste, endale võetud kohustuste eest, austab teiste inimeste ja iseenda vabadust, on suveräänne isiksus;
- elab tervislikult, oskab hoida, vajadusel taastada oma vaimset ja füüsilist vormi; saab aru, et inimelu on püha;
- hindab kultuuri, omab ettekujutust euroopaliku kultuuri põhivaldkondadest ja -perioodidest;
- väärtustab oma rahvuskultuuri, näeb seda euroopa ja teiste rahvaste kultuuri kontekstis;

- soovib end kunstivahendite abil väljendada;
- oskab ette näha võimalikku edu ja ebaedu, konflikte vältida ja lahendada; käituda tolerantselt;
- oskab vastu seista sotsiaalsele manipuleerimisele;
- oskab kasutada erinevaid õpistrateegiaid;
- oskab valida ja kasutada eri märgisüsteeme informatsiooni vastuvõtmiseks, talletamiseks, tõlgendamiseks, edastamiseks, loomiseks ja vahetamiseks;
- mõtleb kriitiliselt, oskab oma mõtte- ja tegevuskäiku analüüsida ning hinnata; kasutab kriitilist mõtlemist mis tahes seisukoha üle otsustamisel;
- oskab argumenteeritult väidelda;
- oskab koostada uurimistööd ja projekti, neid esitleda;
- oskab kasutada arvutit õppimis- ja töövahendina ning oma töötulemuste esitlusvahendina.

3. Eesti keele ainekava 5.–7. klassile

3.1. Üldalused

Ainekava koosneb 6 kursusest. Ühe kursuse maht on 35 tundi. Ainekava õppesisu koosneb kahest osast: õigekeelsus ja väljendusõpetus. Ainekava teemade täpne paigutus ja järjestus kooli ainekavas on kooli otsustada.

3.2. Õppe-eesmärgid

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- arendab oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- arendab suutlikkust vastu võtta, hinnata, kasutada ja edastada teavet;
- arendab oma õpioskusi ja tekstiga töötamise oskust;
- omandab suhtlemisvalmiduse;
- väärtustab emakeelt ja rahvuskultuuri;
- mõistab Euroopa multikultuurse ühiskonna keelelist eripära.

3.3. Õppetegevus

Õpetuse raskuspunkt on sisult loogilise ja sõnastuselt korrektse teksti loomisel; arendatakse nii suulist kui ka kirjalikku väljendusoskust. Õigekeelsusküsimuste lahendamiseks õpitakse kasutama sõnaraamatuid ja teisi keelekäsiraamatuid. Keeleõpetust integreeritakse võimaluse piires kirjandusõpetusega.

3.4. Õppesisu

3.4.1. Õigekeelsus

ÕIGEKIRJUTUS. Eesti keele õigekirja põhimõtted. Täheortograafia põhireeglid. Võõrsõnade olemus ja ortograafia: h, f ja š kvantiteedi märkimine. Algustähe ortograafia põhireeglid. Sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhimõtted ja reeglistik. Arvude märkimine kirjas. Sõnade poolitamine. Lühendamise põhimõtted; lühendite märkimine kirjas. Keelekäsiraamatute kasutamine õigekirja kontrollimiseks.

VORMIÕPETUS. Sõnaliigid. Käänete süsteem eesti keeles. Käändsõnavormide ja omadussõna võrdlusastmete moodustamine. Nimede käänamine. Arv- ja asesõna käänamise erijooni. Pöörsõna vormistik. Pöördeliste ja käandeliste vormide moodustamine. Eesti keele sõnaraamatu kasutamine vormide moodustamiseks ja kontrollimiseks.

LAUSEÕPETUS. Lause. Liht- ja liitlause. Üte, lisand, lauselühend. Otse- ja kaudkõne. Lausete kirjavahemärgistamine. Sõnade järjekord lauses. Ühildumine. Rektsioon.

KEELE SÕNAVARA. Keele sõnavara ja selle rikastamise võimalused. Kirjakeele ja argikeele sõnavara.

NIMED JA NIMEKASUTUS. Nimede ortograafia; nimede käänamise erijooni. Nimedest saadud üldsõnade ja võõrnimetuletiste ortograafia.

3.4.2. Õpitulemused

Õpilane

- kasutab eesti kirjakeelt põhijoontes õigesti;
- teab keeleõpetuse põhimõisteid, sõnade põhiliigitust ja muutesüsteemi;
- teab ortograafia põhireeglistikku;
- oskab kasutada keelekäsiraamatuid sõnavalikul, õigekirja kontrollimisel ja vormimoodustuses.

3.4.3. Väljendusõpetus

TEKST. Teksti mõiste. Teksti terviklikkus ja liigendamine, lõik; sidusus; alustus ja lõpetus. Suuline ja kirjalik tekst. Väljendusvahendite eripära sõltuvalt eesmärgist, adressaadist ja olukorrast. Erisuguste tekstide lugemine.

MEEDIA TEKST. Meediateksti olemus ja eripära. Uudis, olemuslugu, intervjuu, arvustus, reportaaž, reklaam.

TEABETEKST. Teabeteksti olemus ja eripära. Refereerimine, tsiteerimine; allikaviide; konspekteerimine.

ILUKIRJANDUSTEKST. Ilukirjandusliku teksti olemus ja eripära. Keelekasutuse kujundlikkus. Kirjeldus, jutustus, arutlus. Lüüriline eneseväljendus.

TARBETEKST. Tarbeteksti olemus ja eripära. Avaldus, elulookirjeldus, kiri, apellatsioon, volikiri, protokoll.

TEKSTI KOOSTAMINE. Teema. Materjali kogumine. Aineestiku järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti viimistlemine. Arutlev kirjand. Sagedasemad sõnastus- ja stiilivead.

TEKSTI VORMISTAMINE. Pealkirjastamine, liigendus, paigutus.

SUULINE TEKST. Igapäevasuhtlus, vestlus, tutvustus, kaastundeavaldus. Kõneks valmistumine, esinemine. Olmekõned: tervitus, õnnitlus, tänukõne. Informeerivad kõned: ettekanne, sõnavõtt koosolekul.

3.4.4. Õpitulemused

Õpilane oskab

- eristada eri tekstitüüpe, tunneb ära kujundliku keelekasutuse;
- oma mõtteid kõnes ja kirjas edasi anda, arvestades eesmärki, adressaati, olukorda;
- oma seisukohti põhjendada ja näiteid tuua;
- leida vajalikku teavet, seda kasutada ja edastada;

- loetut ja kuulatut kokkuvõtlikult refereerida, väljendada selle kohta oma arvamust; saadud ainekavasse uue teksti loomisel kasutada;
- vestlust alustada, vestelda ja kaasvestlejaid kuulata;
- koostada ja esitada olmekõnet;
- koostada ja korrektselt vormistada olulisi tarbekirju;
- oskab kirjutada kriitilist kommentaari või esseed loetud teksti kohta.

3.5. Eesti keele õpitulemused 7. klassi lõpus

Õpilane kasutab eesti kirjakeelt kõnes ja kirjas põhijoontes õigesti:

- teab keeleõpetuse põhimõisteid ja õigekirjutuse põhireegleid;
- teab suulise ja kirjaliku keelekasutuse erinevusi;
- oskab väljendada oma mõtteid, arvamusi ja seisukohti kõnes ja kirjas;
- oskab leida ja kasutada teavet suuliste ja kirjalike tekstide koostamisel;
- oskab analüüsida, võrrelda ja interpreteerida eri tekste;
- oskab valida väljendusvahendeid vastavalt suhtlusolukorrale;
- oskab kasutada nimesid vastavalt eesti õigekeelsusnormidele;
- oskab kasutada põhilisi keelekäsiraamatuid;
- mõistab Euroopa multikultuurse ühiskonna keelelist eripära.

4. Kirjanduse ainekava 5.–7. Klassile

4.1. Üldalusel

Kirjandusõpetuse maht on 5 kursust. Üks kursus on 35 tundi.

Kirjanduse ainekava on raamainekava, mille õppesisu koosneb kolmest osast: poeetika, eesti kirjandus, maailmakirjandus. Igas klassis õpitakse nii eesti kirjandust kui ka maailmakirjandust, nende proportsioon eri klasside ainekavades võib olla erinev. Ainekava teemade täpne paigutus ja järjestus, samuti käsitletavate autorite ning kirjandusteoste valik täpsustatakse kooli ainekavas klassiti. Poeetikamõisteid õpitakse sõltuvalt klassi ainekava sisust seostatuna kirjandusteoste analüüsiga.

Õppeaja jooksul on õpilane kohustatud läbi lugema vähemalt 15 ilukirjandusteost, mille valikule viidatakse ainekavas suurtähtedega.

4.2. Õppe-eesmärgid

Kirjanduse õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- saab ülevaate eesti kirjanduse ja maailmakirjanduse olulisematest esindajatest ning teostest;
- rikastab oma lugemiskogemust, arendab lugemiskultuuri;
- väärtustab ilukirjandust kui tunde- ja mõttemaailma rikastajat, minapildi avardajat;
- mõistab ilukirjanduse tähtsust rahvus- ja maailmakultuuri osana;
- oskab hinnata Euroopa kultuuripärandit ja selle mitmekesisust.

4.3. Õppetegevus

Kirjanduse õpetamisel kasutatakse originaaltekste või nende katkeid, mitte mugandusi. Õppe keskmeks on kirjandusteos. Kirjandusloolist teavet kasutatakse peamiselt teoste lugemisele ja käsitlemisele konteksti loomiseks. Kirjandusteaduslikke mõisteid õpitakse seostatuna teoste analüüsiga. Õpetuses kasutatakse kirjandusteaduse eri meetodeid lähilugemisest võrdlev-ajaloolise meetodini. Kirjandusteoste analüüsi meetodika valib õpetaja, arvestades õppe- ja kasvatusesmärke, teose eripära ning õpilaste huve ja võimeid. Lugemiseks ja tunnis käsitlemiseks valitakse teoseid, mis esindavad eri žanreid, ajastuid, kirjandusvoole, on temaatikalt õpilasele huvitavad ja kujundavad euroopalikke väärtushinnanguid.

4.4. Õppesisu

Poetika

ILUKIRJANDUSTEKSTI ERIPÄRA. Kujundlik keelekasutus. Kirjanduse põhiliigid ja -žanrid. Kõla-, kõne- ja lausekujundid. Metafoor.

LÜÜRIKA. Lüüriiline eneseväljendus, temaatika; vormid, riim. Luuletus. Lüroepika.

DRAMAATIKA. Dialoog, sündmus, karakter, kompositsioon. Tragöödia, komöödia, draama. Dramatiseering, stsenaarium.

EEPIKA. Kirjeldus, alltekst; tegelane, vaatepunkt, süžee. Eepos, romaan, novell, jutustus, lühivormid.

Eesti kirjandus

EESTI KIRJANDUSE TEKE JA ARENG. Rahvusromantismi iseloomustus. Kreutzwaldi muinasjutud ja muistendid, „Kalevipoeg“ (katked). Koidula luule. Juhan Liivi luule. KITZBERGI või VILDE üks näidend.

EESTI KIRJANDUS 20. SAJANDI I POOLEL. «Noor-Eesti» kirjanduse, keele ja kunsti uuendajana. Suitsu luule. Tuglase 3–4 novelli. Enno ja Ridala luule näiteid. «Siuru» ja «Tarapita». Underi luule. Visnapuu luule näiteid. TAMMSAARE üks proosateos. «TÕDE JA ÕIGUS» (1–2 osa). Tammsaare või Raudsepa üks näidend. GAILITI või MÄLGU üks romaan. Gailiti või Vallaku 1–2 novelli. Elulähedusliikumine. Sütiste luule näiteid. «Arbujad». Alveri luule. Talviku või Masingu või Kangro luule näiteid. RISTIKIVI üks proosateos.

EESTI KIRJANDUS 1940–2000. Näiteid 2–3 autori luulest: Vihalemm, Lepik, Laaban, Merilaas, Sang, Vaarandi. P. KRUSTENI või KANGRO või UIBOPUU või HELBEMÄE või VIIRLAIU üks proosateos. 50.–60. aastate poeetikauuendus. Näiteid 3–4 autori luulest: Kross, Alliksaar, Laht, Kaalep, Niit; Ehin, Kaplinski, P.-E. Rummo, Luik. H. SMUULI või VALTONI või TRAADI või UNDI üks proosateos. Näiteid Krossi või Meri proosast. KROSSI üks romaan. Kõivu või Vetemaa või Kruusvalli üks näidend. Näiteid 2–3 autori loomingust: Ivask, Laaman, Runnel, Isotamm, Üdi/Viiding, Kareva. KAUGVERI, BATURINI, LUIGE või ÕNNEPALU üks proosateos. Sajandivahetuse postmodernistlikke suundumusi. Näiteid 2–3 autori loomingust.

Üks UUDISKIRJANDUSE TEOS õpilase valikul.

Maailmakirjandus

ANTIIK-, KESK- JA RENESSANSIAEG. Antiikmütoloogia. Näiteid «Iliasest» või «Odüsseiast». Näiteid eepostest. Antiiklühirika näiteid. Antiikteater, antiiktragöödia. Renessansi iseloomustus. Boccaccio 1 novell. SHAKESPEARE'i üks näidend.

KLASSITSISM, VALGUSTUS JA ROMANTISM. Klassitsismi iseloomustus. Molière'i üks näidend. Valgustuse iseloomustus. Näiteid Goethe loomingust. «FAUST» (I osa,

katkendeid II osast). Romantismi iseloomustus. HUGO või MÉRIMÉE või SANDI või SCOTTI või C. BRONTË või E. BRONTË üks proosateos. Näiteid Byroni või Shelley või Heine luulest. Näiteid Puškini või Lermontovi loomingust. «JEVGENI ONEGIN».

REALISM, MODERNISM JA POSTMODERNISM. Realismi ja modernismi iseloomustus. STENDHALI või BALZACI või FLAUBERT'i üks romaan. DOSTOJEVSKI või TOLSTOI üks romaan. TŠEHHOVI 1–2 novelli ja üks näidend. T. Manni või Woolfi või Borgese või Singeri või Salingeri üks proosateos. FITZGERALDI või REMARQUE'i või HEMINGWAY või VONNEGUTI või GARCÇA MARQUEZE üks romaan. WILDE'i või HESSE või KAFKA üks proosateos. BULGAKOVI või NABOKOVI üks romaan. Üks proosateos Skandinaavia kirjandusest. Modernistlik luule. Näiteid 3–4 autori loomingust: Baudelaire, Mallarmé, Verlaine, Rimbaud, Verhaeren, Apollinaire; Whitman; Rilke; Blok, Ahmatova, Majakovski, Jessenin; Garcia Lorca; Tagore; Leino; Eliot, Thomas. Modernistlik ja absurditeater. Näiteid 2–3 autori loomingust: Ibsen, Maeterlinck, Pirandello, Brecht, Beckett, Ionesco, Williams, Albee. Postmodernismi iseloomustus. Idamaade kirjanduse näiteid. Üks MAAILMAKIRJANDUSE TEOS õpilase valikul.

4.5. Õpitulemused

Õpilane:

- mõistab ilukirjanduse väärtust ja lugemise tähtsust;
- on lugenud vähemalt 15 ulatuslikumat ilukirjandusteost;
- teab eesti ja maailmakirjanduse olulisemaid esindajaid ja teoseid ainekava piires;
- oskab hinnata Euroopa kultuuripärandit ja selle mitmekesisust;
- teab poeetika põhimõisteid;
- oskab loetud kirjandusteoste kohta oma mõtteid ja arvamusi avaldada;
- oskab kirjutada kriitilist kommentaari või esseed ilukirjanduslike tekstide kohta;
- oskab analüüsida, võrrelda ja interpreteerida eri tekste.

5. Lõpueksamid

Lõpueksamid põhinevad peamiselt 7. aasta ainekaval, puudutades ka varem, eeskätt 6. aastal omandatud teadmisi ja oskusi.

LISA 1. EESTI KEELE NÄIDISAINEKAVAD VANEMA KOOLIASTME 5.–7. KLASSIDELE

1. Eesti keele ainekava 5. klassile

1.1. Üldalused

Ainekava sisaldab kaks kursust: õigekeelsuse I ja väljendusõpetuse I kursuse. Ühe kursuse maht on 35 tundi. Nädalas on 2 ainetundi.

1.2. Õppe-eesmärgid

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- arendab oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- arendab suutlikkust vastu võtta, hinnata, kasutada ja edastada teavet;
- arendab oma õpioskusi ja tekstiga töötamise oskust;
- omandab suhtlemisvalmiduse;
- väärtustab emakeelt ja rahvuskultuuri;
- mõistab Euroopa multikultuurse ühiskonna keelelist eripära.

1.3. Õppetegevus

Õpetuse raskuspunkt on sisult loogilise ja sõnastuselt korrektse teksti loomisel; arendatakse nii suulist kui ka kirjalikku väljendusoskust. Õigekeelsusküsimuste lahendamiseks õpitakse kasutama sõnaraamatuid ja teisi keelekäsiraamatuid. Keeleõpetust integreeritakse võimaluse piires kirjandusõpetusega.

1.4. Õppesisu

1.4.1. Õigekeelsus I

ÕIGEKIRJUTUS. Eesti keele õigekirja põhimõtted. Täheortograafia põhireeglid. Võõrsõnade olemus ja ortograafia: h, f ja š kvantiteedi märkimine. Algustähe ortograafia põhireeglid. Sõnade poolitamine. Lühendamise põhimõtted; lühendite märkimine kirjas. Keelekäsiraamatute kasutamine õigekirja kontrollimiseks.

VORMIÕPETUS. Sõnaliigid. Käänete süsteem eesti keeles. Käändsõnavormide ja omadussõna võrdlusastmete moodustamine. Pöörd sõna vormistik. Pöördeliste ja kändeliste vormide moodustamine. Eesti keele sõnaraamatu kasutamine vormide moodustamiseks ja kontrollimiseks.

1.4.2. Õpitulemused

Õpilane

- kasutab eesti kirjakeelt põhijoontes õigesti;
- teab keeleõpetuse põhimõisteid, sõnade põhiliigitust ja muutesüsteemi;
- teab ortograafia põhireeglistikku;
- oskab kasutada keelekäsiraamatuid sõnavalikul, õigekirja kontrollimisel ja vormimoodustuses.

1.4.3. Väljendusõpetus I

ILUKIRJANDUSTEKST. Ilukirjandusliku teksti olemus ja eripära. Keelekasutuse kujundlikkus. Kirjeldus, jutustus, arutus. Lüüriline eneseväljendus. Erinevate tekstinäidete lugemine ja analüüs.

TEKSTI KOOSTAMINE. Oma mõtete ja arvamuse edastamine kõnes ja kirjas. Arvamuse väljendamine loetu ja kuuldu kohta, saadud ainekava põhjal uue teksti loomine. Alustekstil põhineva kirjandi kirjutamine.

1.4.4. Õpitulemused

Õpilane oskab

- eristada eri tekstitüüpe, tunneb ära kujundliku keelekasutuse;
- oma mõtteid kõnes ja kirjas edasi anda, arvestades eesmärki, adressaati, olukorda;
- oma seisukohti põhjendada ja näiteid tuua;
- leida vajalikku teavet, seda kasutada ja edastada;
- loetut ja kuulutat kokkuvõtlikult refereerida, väljendada selle kohta oma arvamust; saadud ainekavasse uue teksti loomisel kasutada;
- vestlust alustada, vestelda ja kaasvestlejaid kuulata;
- oskab kirjutada kriitilist kommentaari või esseed loetud teksti kohta.

1.5. Eesti keele õpitulemused 5. klassi lõpus

Õpilane kasutab eesti kirjakeelt kõnes ja kirjas põhijoontes õigesti:

- teab keeleõpetuse põhimõisteid ja õigekirjutuse põhireegleid;
- teab suulise ja kirjaliku keelekasutuse erinevusi;
- oskab väljendada oma mõtteid, arvamusi ja seisukohti kõnes ja kirjas;
- oskab leida ja kasutada teavet suuliste ja kirjalike tekstide koostamisel;
- oskab analüüsida, võrrelda ja interpreteerida eri tekste;
- oskab valida väljendusvahendeid vastavalt suhtlusolukorrale;
- oskab kasutada nimesid vastavalt eesti õigekeelsusnormidele;
- oskab kasutada põhilisi keelekäsiraamatuid;
- mõistab Euroopa multikultuurse ühiskonna keelelist eripära.

2. Eesti keele ainekava 6. klassile

2.1. Üldalused

Ainekava sisaldab kaks kursust: õigekeelsuse II kursuse ja väljendusõpetuse II kursuse. Ühe kursuse maht on 35 tundi. Nädalas on 2 ainetundi.

2.2. Õppe-eesmärgid

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- arendab oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- arendab suutlikkust vastu võtta, hinnata, kasutada ja edastada teavet;
- arendab oma õpioskusi ja tekstiga töötamise oskust;
- omandab suhtlemisvalmiduse;

- väärtustab emakeelt ja rahvuskultuuri;
- mõistab Euroopa multikultuurse ühiskonna keelelist eripära.

2.3. Õppetegevus

Õpetuse raskuspunkt on sisult loogilise ja sõnastuselt korrektse teksti loomisel; arendatakse nii suulist kui ka kirjalikku väljendusoskust. Õigekeelsusküsimuste lahendamiseks õpitakse kasutama sõnaraamatuid ja teisi keelekäsiraamatuid. Keeleõpetust integreeritakse võimaluse piires kirjandusõpetusega.

2.4. Õppesisu

2.4.1. Õigekeelsus II

ÕIGEKIRJUTUS. Sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhimõtted ja reeglistik. Arvude märkimine kirjas.

VORMIÕPETUS. Nimede käänamine. Arv- ja asesõna käänamise erijooni. Eesti keele sõnaraamatu kasutamine vormide moodustamiseks ja kontrollimiseks.

LAUSEÕPETUS. Lause. Liht- ja liitlause. Üte, lisand, lauselühend. Otse- ja kaudkõne. Lausete kirjovahemärgistamine. Sõnade järjekord lauses. Ühildumine. Rektsioon.

2.4.2. Õpitulemused

Õpilane

- kasutab eesti kirjakeelt põhijoontes õigesti;
- teab keeleõpetuse põhimõisteid, sõnade põhiliigitust ja muutesüsteemi;
- teab ortograafia põhireeglistikku;
- oskab kasutada keelekäsiraamatuid sõnavalikul, õigekirja kontrollimisel ja vormimoodustuses.

2.4.3. Väljendusõpetus II

TEKST. Teksti mõiste. Teksti terviklikkus ja liigendamine, lõik; sidusus; alustus ja lõpetus. Suuline ja kirjalik tekst. Väljendusvahendite eripära sõltuvalt eesmärgist, adressaadist ja olukorrast. Erisuguste tekstide lugemine.

TEABETEKST. Teabeteksti olemus ja eripära. Refereerimine, tsiteerimine; allikaviide; konspekteerimine.

TEKSTI KOOSTAMINE. Teema. Materjali kogumine. Ainestiku järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti viimistlemine. Arutlev kirjand. Sagedasemad sõnastus- ja stiilivead.

SUULINE TEKST. Igapäevasuhtlus, vestlus, tutvustus, kaastundeavaldus. Kõneks valmistumine, esinemine. Olmekõned: tervitus, õnnitlus, tänukõne. Informeerivad kõned: ettekanne, sõnavõtt koosolekul.

2.4.4. Õpitulemused

Õpilane oskab

- eristada eri tekstitüüpe, tunneb ära kujundliku keelekasutuse;
- oma mõtteid kõnes ja kirjas edasi anda, arvestades eesmärki, adressaati, olukorda;
- oma seisukohti põhjendada ja näiteid tuua;
- leida vajalikku teavet, seda kasutada ja edastada;

- loetut ja kuulatut kokkuvõtlikult refereerida, väljendada selle kohta oma arvamust; saadud ainekust uue teksti loomisel kasutada;
- koostada ja esitada olmekõnet;
- oskab kirjutada kriitilist kommentaari publitsistliku teksti kohta.

2.5. Eesti keele õpitulemused 6. klassi lõpus

Õpilane kasutab eesti kirjakeelt kõnes ja kirjas põhijoontes õigesti:

- teab keeleõpetuse põhimõisteid ja õigekirjutuse põhireegleid;
- teab suulise ja kirjaliku keelekasutuse erinevusi;
- oskab väljendada oma mõtteid, arvamusi ja seisukohti kõnes ja kirjas;
- oskab leida ja kasutada teavet suuliste ja kirjalike tekstide koostamisel;
- oskab analüüsida, võrrelda ja interpreteerida eri tekste;
- oskab valida väljendusvahendeid vastavalt suhtlusolukorrale;
- oskab kasutada nimesid vastavalt eesti õigekeelsusnormidele;
- oskab kasutada põhilisi keelekäsiraamatuid;
- mõistab Euroopa multikultuurse ühiskonna keelelist eripära.

3. Eesti keele ainekava 7. klassile

3.1. Üldalused

Ainekava sisaldab kaks kursust: õigekeelsuse III kursuse ning väljendusõpetuse III kursuse. Ühe kursuse maht on 35 tundi. Nädalas on 2 ainetundi.

3.2. Õppe-eesmärgid

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- arendab oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- arendab suutlikkust vastu võtta, hinnata, kasutada ja edastada teavet;
- arendab oma õpioskusi ja tekstiga töötamise oskust;
- omandab suhtlemisvalmiduse;
- väärtustab emakeelt ja rahvuskultuuri;
- mõistab Euroopa multikultuurse ühiskonna keelelist eripära.

3.3. Õppetegevus

Õpetuse raskuspunkt on sisult loogilise ja sõnastuselt korrektse teksti loomisel; arendatakse nii suulist kui ka kirjalikku väljendusoskust. Õigekeelsusküsimuste lahendamiseks õpitakse kasutama sõnaraamatuid ja teisi keelekäsiraamatuid. Keeleõpetust integreeritakse võimaluse piires kirjandusõpetusega.

3.4. Õppesisu

3.4.1. Õigekeelsus III

ÕIGEKIRJUTUS. Kordamine ja ettevalmistus eksamiks.

KEELE SÕNAVARA. Keele sõnavara ja selle rikastamise võimalused. Kirjakeele ja argikeele sõnavara.

NIMED JA NIMEKASUTUS. Nimede ortograafia; nimede käänamise erijooni. Nimedest saadud üldsõnade ja võõrnimetuletiste ortograafia.

3.4.2. Õpitulemused

Õpilane

- kasutab eesti kirjakeelt põhijoontes õigesti;
- teab keeleõpetuse põhimõisteid, sõnade põhiliigitust ja muutesüsteemi;
- teab ortograafia põhireeglistikku;
- oskab kasutada keelekäsiraamatuid sõnavalikul, õigekirja kontrollimisel ja vormimoodustuses.

3.4.3. Väljendusõpetus III

MEEDIATEKST. Meediateksti olemus ja eripära. Uudis, olemuslugu, intervjuu, arvustus, reportaaž, reklaam.

TARBETEKST. Tarbeteksti olemus ja eripära. Avaldus, elulookirjeldus, kiri, apellatsioon, volikiri, protokoll.

TEKSTI KOOSTAMINE. Essee. Kordamine ja ettevalmistus eksamiks.

TEKSTI VORMISTAMINE. Pealkirjastamine, liigendus, paigutus.

3.4.4. Õpitulemused

Õpilane oskab

- eristada eri tekstitüüpe, tunneb ära kujundliku keelekasutuse;
- oma mõtteid kõnes ja kirjas edasi anda, arvestades eesmärki, adressaati, olukorda;
- oma seisukohti põhjendada ja näiteid tuua;
- leida vajalikku teavet, seda kasutada ja edastada;
- loetut ja kuulutat kokkuvõtlikult refereerida, väljendada selle kohta oma arvamust; saadud ainekku uue teksti loomisel kasutada;
- vestlust alustada, vestelda ja kaasvestlejaid kuulata;
- koostada ja korrektselt vormistada olulisi tarbekirju;
- oskab kirjutada kriitilist kommentaari või esseed publitsistliku teksti kohta.

3.5. Eesti keele õpitulemused 7. klassi lõpus

Õpilane kasutab eesti kirjakeelt kõnes ja kirjas põhijoontes õigesti:

- teab keeleõpetuse põhimõisteid ja õigekirjutuse põhireegleid;
- teab suulise ja kirjaliku keelekasutuse erinevusi;
- oskab väljendada oma mõtteid, arvamusi ja seisukohti kõnes ja kirjas;
- oskab leida ja kasutada teavet suuliste ja kirjalike tekstide koostamisel;
- oskab analüüsida, võrrelda ja interpreteerida eri tekste.
- oskab valida väljendusvahendeid vastavalt suhtlusolukorrale;
- oskab kasutada nimesid vastavalt eesti õigekeelsusnormidele;
- oskab kasutada põhilisi keelekäsiraamatuid;
- mõistab Euroopa multikultuurse ühiskonna keelelist eripära.

LISA 2. KIRJANDUSE NÄIDISAINEKAVAD VANEMA KOOLIASTME 5.–7. KLASSIDELE

1. Kirjanduse ainekava 5. klassile

1.1. Üldalused

Klassi raamainekava sisaldab maailmakirjandust ja eesti kirjandust, mida õpitakse kokku 35 tundi. Ainekava teemad, samuti käsitletavate autorite ning kirjandusteoste valik täpsustatakse kooli 5. klassi ainekavas. Poeetikamõisteid õpitakse sõltuvalt ainekava sisust seostatuna kirjandusteoste analüüsiga.

Õpilane kohustatud läbi lugema vähemalt 3 ulatuslikumat ilukirjandusteost.

1.2. Õppe-eesmärgid

Kirjanduse õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- saab ülevaate maailmakirjanduse olulisematest esindajatest ja teostest antiigist romantismini ning eesti kirjanduse tekkest ja arengust 20. sajandi alguseni;
- rikastab oma lugemiskogemust, arendab lugemiskultuuri;
- väärtustab ilukirjandust kui tunde- ja mõttemaailma rikastajat, minapildi avardajat;
- mõistab ilukirjanduse tähtsust rahvus- ja maailmakultuuri osana;
- oskab hinnata Euroopa kultuuripärandit ja selle mitmekesisust.

1.3. Õppetegevus

Kirjanduse õpetamisel kasutatakse originaaltekste või nende katkeid, mitte mugandusi. Õppe keskmeks on kirjandusteos. Kirjandusloolist teavet kasutatakse peamiselt teoste lugemisele ja käsitlemisele konteksti loomiseks. Kirjandusteoaduslikke mõisteid õpitakse seostatuna teoste analüüsiga. Õpetuses kasutatakse kirjandusteoaduse eri meetodeid lähilugemisest võrdlev-ajaloolise meetodini. Kirjandusteoste analüüsi metoodika valib õpetaja, arvestades õppe- ja kasvatusesemärke, teose eripära, õpilaste huve ja võimeid.

1.4. Õppesisu

Maailmakirjandus

ANTIIK-, KESK- JA RENESSANSIAEG. Antiikmütoloogia. Näiteid «Iliasest» või «Odüsseiast». Näiteid eepostest. Antiiklühürika näiteid. Antiikteater, antiiktragöödia. Renessansi iseloomustus. Boccaccio 1 novell. SHAKESPEARE'i üks näidend.

KLASSITSISM, VALGUSTUS JA ROMANTISM. Klassitsismi iseloomustus. Molière'i üks näidend. Valgustuse iseloomustus. Näiteid Goethe loomingust. «FAUST» (I osa, katkendeid II osast). Romantismi iseloomustus. HUGO või MÉRIMÉE või SANDI või SCOTTI või C. BRONTË või E. BRONTË üks proosateos. Näiteid Byroni või Shelley või Heine luulest. Näiteid Puškini või Lermontovi loomingust. «JEVGENI ONEGIN».

Eesti kirjandus

EESTI KIRJANDUSE TEKE JA ARENG. Rahvusromantismi iseloomustus. Kreutzwaldi muinasjutud ja muistendid, „Kalevipoeg“ (katked). Koidula luule. Juhan Liivi luule. KITZBERGI või VILDE üks näidend.

1.5. Õpitulemused

Õpilane:

- mõistab ilukirjanduse väärtust ja lugemise tähtsust;
- on lugenud vähemalt 6 ulatuslikumat ilukirjandusteost;
- teab eesti kirjanduse olulisemaid esindajaid ja teoseid ainekava piires;
- oskab hinnata Euroopa kultuuripärandit ja selle mitmekesisust;
- teab poeetika põhimõisteid;
- oskab loetud kirjandusteoste kohta oma mõtteid ja arvamusi avaldada.

2. Kirjanduse ainekava 6. klassile

2.1. Üldalused

Klassi raamainekava sisaldab maailmakirjandust ja eesti kirjandust, mida õpitakse kokku 70 tundi. Ainekava teemad, samuti käsitletavate autorite ning kirjandusteoste valik täpsustatakse kooli 6. klassi ainekavas. Poeetikamõisteid õpitakse sõltuvalt ainekava sisust seostatuna kirjandusteoste analüüsiga.

Õpilane kohustatud läbi lugema vähemalt 6 ulatuslikumat ilukirjandusteost.

2.2. Õppe-eesmärgid

Kirjanduse õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- saab ülevaate 20. sajandi I poole maailmakirjanduse ja eesti kirjanduse olulisematest esindajatest ning teostest;
- rikastab oma lugemiskogemust, arendab lugemiskultuuri;
- väärtustab ilukirjandust kui tunde- ja mõttemaailma rikastajat, minapildi avardajat;
- mõistab ilukirjanduse tähtsust rahvus- ja maailmakultuuri osana;
- oskab hinnata Euroopa kultuuripärandit ja selle mitmekesisust.

2.3. Õppetegevus

Kirjanduse õpetamisel kasutatakse originaaltekste või nende katkeid, mitte mugandusi. Õppe keskmeks on kirjandusteos. Kirjandusloolist teavet kasutatakse peamiselt teoste lugemisele ja käsitlemisele konteksti loomiseks. Kirjandusteaduslikke mõisteid õpitakse seostatuna teoste analüüsiga. Õpetuses kasutatakse kirjandusteaduse eri meetodeid lähilugemisest võrdlev-ajaloolise meetodini. Kirjandusteoste analüüsi metoodika valib õpetaja, arvestades õppe- ja kasvatusesemärke, teose eripära, õpilaste huve ja võimeid.

2.4. Õppesisu

Maailmakirjandus

REALISM JA MODERNISM. Realismi ja modernismi iseloomustus. STENDHALI või BALZACI või FLAUBERT'i üks romaan. DOSTOJEVSKI või TOLSTOI üks romaan. TŠEHOVI 1–2 novelli ja üks näidend. T. Manni või Woolfi või Borgese või Singeri või Salingeri üks proosateos. FITZGERALDI või REMARQUE'i või HEMINGWAY või VONNEGUTI või GARCÍA MARQUEZE üks romaan. WILDE'i või HESSE või KAFKA üks proosateos. BULGAKOVI või NABOKOVI üks romaan. Üks proosateos Skandinaavia kirjandusest.

Eesti kirjandus

EESTI KIRJANDUS 20. SAJANDI I POOLEL. «Noor-Eesti» kirjanduse, keele ja kunsti uuendajana. Suitsu luule. Tuglase 3–4 novelli. Enno ja Ridala luule näiteid. «Siuru» ja «Tarapita». Underi luule. Visnapuu luule näiteid. TAMMSAARE üks proosateos. «TÕDE JA ÕIGUS» (I–II osa). Tammsaare või Raudsepa üks näidend. GAILITI või MÄLGU üks romaan. Gailiti või Vallaku 1–2 novelli. Elulähedusliikumine. Sütiste luule näiteid. «Arbujad». Alveri luule. Talviku või Masingu või Kangro luule näiteid. RISTIKIVI üks proosateos.

2.5. Õpitulemused

Õpilane:

- mõistab ilukirjanduse väärtust ja lugemise tähtsust;
- on lugenud vähemalt 6 ulatuslikumat ilukirjandusteost;
- teab maailmakirjanduse ja eesti kirjanduse olulisemaid esindajaid ja teoseid ainekava piires;
- oskab hinnata Euroopa kultuuripärandit ja selle mitmekesisust;
- teab poeetika põhimõisteid;
- oskab loetud kirjandusteoste kohta oma mõtteid ja arvamusi avaldada;
- oskab kirjutada kriitilist kommentaari ilukirjanduslike tekstide kohta;
- oskab analüüsida, võrrelda ja interpreteerida eri tekste.

3. Kirjanduse ainekava 7. klassile

3.1. Üldalused

Klassi raamainekava sisaldab maailmakirjandust ja eesti kirjandust, mida õpitakse kokku 70 tundi. Ainekava teemad, samuti käsitletavate autorite ning kirjandusteoste valik täpsustatakse kooli 7. klassi ainekavas. Poeetikamõisteid õpitakse sõltuvalt ainekava sisust seostatuna kirjandusteoste analüüsiga.

Õpilane kohustatud läbi lugema vähemalt 6 ulatuslikumat ilukirjandusteost

3.2. Õppe-eesmärgid

Kirjanduse õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- saab ülevaate modernistliku maailmakirjanduse (luule, draama) ning eesti kirjanduse (1940–2000) olulisematest esindajatest ja teostest;
- rikastab oma lugemiskogemust, arendab lugemiskultuuri;
- väärtustab ilukirjandust kui tunde- ja mõttemaailma rikastajat, minapildi avardajat;
- mõistab ilukirjanduse tähtsust rahvus- ja maailmakultuuri osana;
- oskab hinnata Euroopa kultuuripärandit ja selle mitmekesisust.

3.3. Õppetegevus

Kirjanduse õpetamisel kasutatakse originaaltekste või nende katkeid, mitte mugandusi. Õppe keskmes on kirjandusteos. Kirjandusloolist teavet kasutatakse peamiselt teoste lugemisele ja käsitlusele konteksti loomiseks. Kirjandusteaduslikke mõisteid õpitakse seostatuna teoste analüüsiga. Õpetuses kasutatakse kirjandusteaduse eri meetodeid lähilugemisest võrdlev-ajaloolise meetodini. Kirjandusteoste analüüsi metoodika valib õpetaja, arvestades õppe- ja kasvatusesmärke, teose eripära, õpilaste huve ja võimeid.

3.4. Õppesisu

Maailmakirjandus

MODERNISM JA POSTMODERNISM. Modernistlik luule. Näiteid 3–4 autori loomingust: Baudelaire, Mallarmé, Verlaine, Rimbaud, Verhaeren, Apollinaire; Whitman; Rilke; Blok, Ahmatova, Majakovski, Jessenin; Garcia Lorca; Tagore; Leino; Eliot, Thomas. Modernistlik ja absurditeater. Näiteid 2–3 autori loomingust: Ibsen, Maeterlinck, Pirandello, Brecht, Beckett, Ionesco, Williams, Albee. Postmodernismi iseloomustus. Idamaade kirjanduse näiteid. Üks MAAILMAKIRJANDUSE TEOS õpilase valikul.

Eesti kirjandus

EESTI KIRJANDUS 1940–2000. Näiteid 2–3 autori luulest: Vihalemm, Lepik, Laaban, Merilaas, Sang, Vaarandi. P. KRUSTENI või KANGRO või UIBOPUU või HELBEMÄE või VIIRLAIU üks proosateos. 50.–60. aastate poeetikauendus. Näiteid 3–4 autori luulest: Kross, Alliksaar, Laht, Kaalep, Niit; Ehin, Kaplinski, P.-E. Rummo, Luik. H. SMUULI või VALTONI või TRAAADI või UNDI üks proosateos. Näiteid Krossi või Meri proosast. KROSSI üks romaan. Kõivu või Vetemaa või Kruusvalli üks näidend. Näiteid 2–3 autori loomingust: Ivask, Laaman, Runnel, Isotamm, Üdi/Viiding, Kareva. KAUGVERI, BATURINI, LUIGE või ÖNNEPALU üks proosateos. Sajandivahetuse postmodernistlikke suundumusi. Näiteid 2–3 autori loomingust.

Üks UUDISKIRJANDUSE TEOS õpilase valikul.

3.5. Õpitulemused

Õpilane:

- mõistab ilukirjanduse väärtust ja lugemise tähtsust;
- on lugenud vähemalt 6 ulatuslikumat ilukirjandusteost;
- teab eesti kirjanduse ja maailmakirjanduse olulisemaid esindajaid ja teoseid ainekava piires;
- oskab hinnata Euroopa kultuuripärandit ja selle mitmekesisust;
- teab poeetika põhimõisteid;
- oskab loetud kirjandusteoste kohta oma mõtteid ja arvamusi avaldada;
- oskab kirjutada kriitilist kommentaari või esseed ilukirjanduslike tekstide kohta; oskab analüüsida, võrrelda ja interpreteerida eri tekste.